

AMBTELIJKE BESCHEIDEN

MINISTERIE VAN ARBEID EN SOCIALE VOORZORG
EN MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

GEZONDHEID VAN DE BEDIENDEN

Koninklijk besluit dd. 8 Februari 1939 houdende algemeene verordening betreffende de maatregelen na te leven met het oog op de bescherming van de gezondheid van de bedienden, in de handels en nijverheidsondernemingen, alsmede in de openbare diensten en inrichtingen of in diensten en inrichtingen van algemeen nut te werk gesteld.

LEOPOLD III, Koning der Belgen,
Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, Heil.

Gelet op het koninklijk besluit van 23 December 1937, tot samenvatting, onder den titel : Wet betreffende de gezondheid en de veiligheid van het personeel werkzaam in handels- en nijverheidsondernemingen, van de bepalingen der wet van 25 November 1937 met de van kracht blijvende bepalingen der wet van 2 Juli 1899;

Gelet namelijk op artikel 1 dier wet, luidende als volgt :

« De regeering is gemachtigd de maatregelen voor te schrijven, geschikt om de gezonde inrichting van werkplaatsen of arbeid te verzekeren en de veiligheid alsmede de gezondheid van het personeel werkzaam in handels- en nijverheidsondernemingen, alsmede in al de openbare diensten en inrichtingen of diensten en inrichtingen van algemeen nut, zelfs wanneer deze niet als gevaarlijk, ongezond of hinderlijk zijn ingedeeld; dit alles onverminderd de van kracht zijnde wetten en reglementen betreffende de mijnen, graverijen en ondergrondse groeven, waarvan bij deze wet op geenerlei wijze wordt afgeweken. Deze maatregelen kunnen zoowel worden opgelegd aan werklieden en bedienden, indien er aanleiding toe bestaat, als aan werkgevers, bedrijfshoofden, zaakvoerders of bestuurders van openbare inrichtingen of inrichtingen van algemeen nut, alsmede des voor-

komend aan derden, die zich in bedoelde inrichtingen mochten bevinden »;

Overwegende dat uit de vastgestelde feiten de noodzakelijkheid gebleken is vermeldde bepaling toepasselijk te maken, wat sommige categorieën van bedienden van bedoelde ondernemingen, diensten en inrichtingen betreft, en dat er dienvolgens aanleiding toe bestaat in een algemeene verordening nauwkeurig de verplichting te omschrijven, die zoowel op de werkgevers, bedrijfshoofden, zaakvoerders of directeurs van bedoelde instellingen als op de bedienden berust, in het uitvoeren van den arbeid de beste gezondheidsvoorwaarden na te leven;

Gelet op het advies van den Hoogen Raad voor volksgezondheid;

Op de voordracht van Onzen Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg en van Onzen Minister van Economische Zaken,

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Art. 1. — Deze algemeene verordening betreffende de bedienden is op de handels- en nijverheidsondernemingen, alsmede op de openbare diensten en inrichtingen of diensten en inrichtingen van algemeen nut toepasselijk.

Zijn uitgezonderd, overeenkomstig de laatste alinea van artikel 1 van de wet betreffende de veiligheid en de gezondheid van het in handels- en nijverheidsondernemingen waar de werkgever enkel werkt met bij hem inwonende leden zijner familie of met dienstboden of huisbedienden.

De bepalingen van dit besluit zijn evenmin van toepassing op de personen die in kiosken of andere soortgelijke inrichtingen, langs den openbaren weg of op publieke plaatsen gelegen, aan loketten voor het uitreiken van toegangsbiljetten tot schouwspelen, in op open werkplaatsen ingerichte tijdelijke bureau's of in bureau's van laboratoriums of bewaarplaatsen van springstoffen werkzaam zijn.

SECTIE I.

Art. 2. — Het is verboden als bureau's vochtige of ongezonde lokalen te bezigen.

De bureau's dienen van de werkplaatsen of magazijnen zoodanig afgezonderd dat de bedienden zooveel mogelijk tegen het

gerucht, de daveringen, de warmte of tegen welke uitwasemingen ook zouden beschut zijn.

De door de omstandigheden vereischte voorzorgsmaatregelen dienen, om brand te voorkomen, getroffen.

De lokalen moeten in alle omstandigheden gemakkelijk toegankelijk zijn en moeten derwijze zijn ingericht dat het personeel bij brand gelegenheid tot redding zou vinden.

Desnoods moet de ontruiming van het personeel door hulp-trappen en speciale uitwegen worden verzekerd.

Het is verboden de uitgangen met koopwaren of met onverschillig welke andere in magazijn zijnde voorwerpen te versperren.

Onder voorbehoud van de opmerkingen in de ten deze geldende speciale reglementen voorzien, is het eveneens verboden in de bureau's ontvlambare of ontplofbare stoffen op te stapelen.

Art. 3. — Ieder bureelbediende dient over een werkelijk kubieke ruimte van minstens 10 m³, en over een oppervlakte van minstens 4 m² te beschikken.

De lokalen moeten minstens 2.50 m. hoog zijn.

Zij dienen van een effen zeer waterdichten en alzoo gemakkelijk te onderhouden vloer voorzien. Deze moet immer worden rein gehouden.

Art. 4. — De lokalen zullen te allen tijd behoorlijk gelucht zijn zonder dat daardoor het te werk gesteld personeel zou kunnen worden gehinderd.

Te dien einde dienen er schikkingen getroffen, waarbij het mogelijk wordt gemaakt de lucht voldoende te hernieuwen.

De lokalen dienen minsten eenmaal per dag buiten de uren, waarop ze betrokken zijn, volkomen gelucht.

Art. 5. — De bureelen moeten behoorlijk verlicht zijn. Bij dag, moet het daglicht in voldoende mate in al de deelen er van binnendringen, bij voorkeur door middel van verlichtende oppervlakken, waarbij het rechtstreeks indringen van het zonnelicht wordt mogelijk gemaakt.

In zoover het mogelijk is, dienen de verlichtende oppervlakken te bestaan uit in de buitenmuren aangebrachte vensters. Het totaal oppervlak van die vensters mag niet minder dan 1/10 van het grondvlak van het bureel zijn.

De verlichtende oppervlakken moeten rein genoeg worden gehouden om er zooveel licht mogelijk te laten doordringen.

Er dienen schikkingen voorzien om het aan de bedienden mogelijk te maken zich, desnoods, tegen de rechtstreeksche werking van de zonnestralen te beschutten.

Art. 6. — In de bureelen moet het kunstlicht, op de hoogte van het vlak, waar de arbeid verricht wordt, voortdurend een verlichting verschaffen, die niet verblinden is en zooveel mogelijk overal een gelijke kracht van 75 Lux minimum heeft.

De noodige maatregelen dienen getroffen opdat vermelde verlichting noch de lokalen zou verhitten noch de lucht bederven.

Art. 7. — Gedurende het winterseizoen moet de temperatuur van de bureelen tuschen 18 en 22° C worden gehouden en zal ze door middel van ter plaatse zijnde toestellen moeten kunnen gecontroleerd worden.

De lucht moet vochtig worden gemaakt zoodat er een behoorlijke hygrometische graad wordt behouden.

Art. 8. — De toestellen voor verwarming door verbranding moeten zoodanig zijn ingericht dat de gassen, door de verbranding voortgebracht, regelmatig zouden kunnen worden afgeleid.

Het is verboden den trek van de verwarmingstoestellen door middel van sleutels of kleppen te regelen, die de afvoerbuizen ten volle zouden kunnen sluiten.

De bedienden moeten beveiligd worden tegen de overmatige warmteuitstraling.

SECTIE II.

Art. 9. — Bij het schoonmaken van de voor de bedienden bestemde lokalen dienen alle middelen aangewend om het opjagen van stof te vermijden; deze schoonmaking dient tijdens het onderbreken van den arbeid gedaan.

Minstens eenmaal per week moeten vermelde lokalen volkomen worden schoongemaakt.

De wanden en plafonds moeten in goeden staat en rein worden gehouden.

In elk lokaal dient een plakbrief opgehangen met de vermelding dat het streng verboden is op den vloer te spuwen.

Art. 10. — In de bureelen moeten de bedienden over zetels

met rugleuning beschikken waarbij het hun mogelijk wordt gemaakt de voeten op den grond of plat op een verhoogd oppervlak te laten rusten.

Art. 11. — Er moeten gemakken en urinoirs ter beschikking van het personeel worden gesteld.

Zij dienen voor beiderlei kunne heelemaal afgezonderd, welvoegelijk ingericht en, elk, voorzien van een deur, die langs den binnenkant sluit.

Zij mogen op de bureelen of magazijnen niet rechtstreeks uitgeven.

Wanneer zij binnen de gebouwen zijn aangelegd, dienen zij rechtstreeks naar buiten geventileerd en voorzien van een waterhevel en een waterspoeling, die afzonderlijk in beweging kan worden gebracht.

Art. 12. — Het getal gemakken bedraagt minstens één per 25 personen van het mannelijk personeel en minstens één per 15 personen van het vrouwelijk personeel, wanneer deze gelijktijdig zijn te werk gesteld.

Zij dienen voortdurend in goeden staat en rein gehouden.

Art. 13. — De werkgevers, bedrijfsleiders, zaakvoerders of directeurs zijn er toe gehouden ter beschikking van het personeel de noodige middelen te stellen om het toe te laten :

1° de stadskleeren onder behoorlijke voorwaarden ten opzichte van veiligheid, hygiëne en welvoegelijkheid te bergen;

2° handen en aangezicht te wasschen;

3° in voorkomend geval, onder voldoende voorwaarden op gebied van hygiëne en comfort de maaltijden te nutten.

Wanneer er speciale lokalen tot eetzaalen, wasch- en kleeberwaarplaatsen zijn ingericht, moeten zij voor het mannelijk en vrouwelijk personeel heelemaal afgezonderd worden.

Deze verschillende installaties moeten goed onderhouden en gereinigd zijn en tijdens het winterseizoen goed verlicht en verwarmd worden.

Art. 14. — Er moet drinkwater of, bij gebrek daarvan, een gezonde drank ter beschikking van het personeel worden gesteld.

Art. 15. — De werkgevers, bedrijfshoofden, zaakvoerders of directeurs van de bij artikel 1 van dit besluit voorziene inrichtingen zijn gehouden de noodige maatregelen te treffen om bij ongeval of erge ongesteldheid, spoedig het verschaffen van de

eerste medische zorgen alsmede het gemakkelijk vervoer van den getroffene, hetzij tot zijn woonplaats, hetzij tot een plaats waar hij de dringende zorgen zal kunnen ontvangen, te verzekeren.

Wanneer de onderneming een personeel telt van minstens 10 personen moet er als eerste hulpmiddelen steeds volledig in volkomen staat van bewaring en voor onmiddellijk gebruik ten minste een verbrandtrommel, voorhanden zijn, die aan de vereischten beantwoordt, wat de verbrandtrommel n° 1 aangaat bij koninklijk besluit betreffende de eerste medische hulpmiddelen in de handels- en nijverheidsondernemingen opgelegd.

Art. 16. — Het te werk gesteld personeel moet er voor zorgen dat de te zijner beschikking gestelde gezondheidsinstallaties ongeschonden, rein en goed onderhouden blijven.

Er wordt aan dit personeel verboden :

- a) de maaltijden in andere plaatsen te nutten dan in deze die daartoe inzonderheid zijn aangewezen;
- b) de kleeven buiten de daartoe bestemde plaatsen te bergen;
- c) in de bureelen en magazijnen of in de aanhoorigheden er van alcoholische dranken binnen te brengen.

Art. 17. — De bedienden te werk gesteld aan toonbanken in open lucht, die aan bazars of magazijnen behooren, mogen daartoe niet langer dan vier uren per dag, per tijdruimte van twee uren, met een tusschenpoos van minstens één uur, worden gebezigd.

Art. 18. — Het wordt verboden na 19 uren of bij een buiten-temperatuur van minder dan 5° C bedoeld personeel aan vermelde toonbanken te werk te stellen.

Het personeel aan de toonbanken in open lucht werkzaam, die aan bazars en magazijnen behooren, dient tegen regen, wind en tocht beschut.

Het moet over een planken vloer beschikken waardoor het niet rechtstreeks op den grond moet staan.

Van 15 October tot 15 April dient het personeel bij een temperatuur van minder dan 10° C over een verwarmingstoestel te beschikken of zullen er maatregelen worden voorgeschreven om het de bedienden mogelijk te maken zich op periodieke tijdstippen te kunnen verwarmen.

Algemeene bepalingen

Art. 19. — De Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg zal, na het advies van den bevoegden technischen dienst en van den geneeskundigen dienst voor de arbeidsbescherming te hebben ingewonnen, van voorgaande voorschriften afwijkingen kunnen toestaan, wat de lokalen betreft die op den datum van het van kracht worden van dit besluit reeds bestaan.

Hij zal, terzelfder tijd, de voorwaarden bepalen, waaronder vermelde afwijkingen zullen kunnen toegestaan worden.

Art. 20. — De ingenieurs voor de arbeidsbescherming en de ingenieurs van het mijnwezen zijn er mee belast, ieder wat hen betreft, te waken over de toepassing van de in sectie I van dit besluit bevatte bepalingen. De dokters voor de arbeidsbescherming zijn er mee belast te waken over de toepassing van de in sectie II van dit besluit bevatte bepalingen.

Art. 21. — De werkgevers, bedrijfshoofden, zaakvoerders of directeurs van bovenvermelde inrichtingen dienen ter beschikking van hun personeel een exemplaar van dit reglement te houden.

Art. 22. — Het opsporen en het beteugelen van de inbreuken op de bepalingen van dit besluit geschieden overeenkomstig de wet van 5 Mei 1888 betreffende het toezicht over als gevaarlijk, ongezond of hinderlijk ingedeelde inrichtingen.

Art. 23. — Onze Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg en Onze Minister van Economische Zaken, zijn ieder wat hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, den 8ⁿ Februari 1939.

LEOPOLD.

Van Koningswege :

De Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg,

A. DELATTRE.

De Minister van Economische Zaken,

G. BARNICH.